

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384

Форма № Н-3.03

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

**ШКІЛЬНИЙ КУРС ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ**

**ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни**

підготовки бакалавра
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму 6.020302 „Педагогіка і методика середньої освіти. Історія”
(шифр і назва напряму)

спеціальності 6.020302 історія
(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПП _____)

**Берегове
2012 рік**

ШКІЛЬНИЙ КУРС ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

РОЗРОБЛЕНО: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

доктор філософії у галузі історії, в.о. доцент Самборовскі-Нодь Ібо́я Іванівна,
Кейс Борнобаш Гейзович

Протокол від “22” серпня 2012 року № 2012-13/1.

Завідувач кафедри

_____ (Чотарі Ю.Ю.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Дата: “23” серпня 2012 року.

Схвалено методичною комісією вищого навчального закладу за напрямом підготовки
(спеціальністю) _____
(шифр, назва)

Протокол від. “ ____ ” _____ 20__ року № ____

“ ____ ” _____ 20__ року Голова _____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “ШКІЛЬНИЙ КУРС ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму (спеціальності) “Історія”.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є способи передачі історичної інформації, а також комплекс різноманітних уявлень про минуле нашої держави, які, зокрема, визначають ставлення до теперішнього і майбутнього.

Міждисциплінарні зв'язки: сутність, принципи та методи історичного пізнання (основи наукових досліджень), формаційний та цивілізаційний підходи в історії (філософія); вікові особливості психічного розвитку учнів (вікова психологія), діагностика рівнів розвитку психічних процесів (загальна психологія); зміст, форми, методи, прийоми та засоби навчання та виховання (педагогіка); перебіг певних історичних подій у обсязі визначеним шкільною програмою з історії України (Всесвітня історія).

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Вступ до методики навчання історії України. Мета, структура та основні принципи викладання історії України в школі.
2. Засоби навчання у викладання історії України. Методичні прийоми у ході здобуття знань.
3. Пізнавальні вміння та здібності учнів на уроці історії України. Документи в навчанні історії України. Тернери навчання історії України.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Шкільний курс історії України та методика навчання” є надання студентам уявлення про основні закономірності навчання історії України та теоретичні засади історичної дидактики, сформувані вміння, які будуть використані у практиці навчання та виховання школярів на уроках історії нашої держави. Теоретична та практична демонстрація викладання історії України у шкіль.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Шкільний курс історії України та методика навчання” є підготовка студентів до безпосередньої шкільної роботи, а також до того, щоб майбутні вчителі історії України завжди знали: що, чому та як вони навчають; у кожній фазі викладання постійно і послідовно використовували обмірковані принципи, наочні засоби та могли обґрунтувати їх використання.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: предмет, завдання та зв'язки дисципліни з іншими предметами; історію вітчизняного та зарубіжного викладання історії; виховні та дидактичні принципи з викладання історії України; фази пізнавального процесу; фази процесу використання знань; предметну структуру історичних знань; види та типи навчальних програм з історії України; зв'язок між навчальною програмою, календарним планом та тематичним плануванням; типи уроків; основні принципи аналізу уроку; різноманітні засоби та методи, які застосовуються при викладанні історії України; структуру та зміст вітчизняних підручників ЗОШ з історії нашої держави.

вміти: складати навчальну програму, календарний план та тематичне планування; складати різноманітні поурочні конспекти згідно сучасних вимог; дати поліграфічну, методичну та змістову характеристику шкільних підручників; дати реальний аналіз

відвідуваного уроку; реально контролювати та оцінювати знання та вміння учнів; ефективно використовувати історичну карту та атласи на уроці; застосовувати різноманітні засоби та методи викладання історії України на уроці.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 години/3 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1.

- Тема 1. Методика навчання історії України як наукова та навчальна дисципліна.
- Тема 2. Історичні традиції навчання історії України.
- Тема 3. Мета та структура навчання історії в школі в сучасній Україні.
- Тема 4. Зміст шкільної історичної освіти.
- Тема 5. Особливі виховальні принципи в навчанні історії України.
- Тема 6. Особливі дидактичні принципи та завдання у навчанні історії України.
- Тема 7. Традиційність та модерність у навчанні історії нашої держави.

Модуль 2.

- Тема 8. Поняття методів та засобів навчання у викладання історії України.
- Тема 9. Шкільний підручник.
- Тема 10. Текстові засоби у навчанні історії нашої держави.
- Тема 11. Наочні засоби у навчанні історії України.
- Тема 12. Технічні засоби навчання (ТЗН).
- Тема 13. Засоби й прийоми орієнтування в історичному просторі та часу.
- Тема 14. Методичні принципи викладання історії України в школі.
- Тема 15. Словесні методи навчання історії та їх роль.
- Тема 16. Розвивальна форма навчання історії.
- Тема 17. Диференціація та індивідуальні форми роботи на уроках історії України.

Модуль 3.

- Тема 18. Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти.
- Тема 19. Психолого-педагогічна характеристика пізнавальних можливостей учнів у навчанні.
- Тема 20. Діагностика пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії України.
- Тема 21. Від навчальної програми до поурочного плану.
- Тема 22. Урок, як основна форма шкільного навчання історії України.
- Тема 23. Спостереження, аналіз та оцінка процесу навчання.
- Тема 24. Перевірка результатів навчання та оцінювання начальних досягнень учнів на уроках історії України.
- Тема 25. Тернери навчання історії України.
- Тема 26. Позакласні та позашкільні можливості навчання історії нашої держави.

3. Рекомендована література

Базова

1. A pedagógusok pedagógiája. Szerk.: Golnhofer Erzsébet és Nahalka István. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2001.
2. BORUZS – JACSMENIK: Évfordulók, események kalendáriuma. KheriÓN'97 Kft, Debrecen, 1999.
3. CSEPALA Jánosné és a többiek: A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000.
4. F. DÁRDAI Ágnes: Történelmi megismerés – történelmi gondolkodás. I-II. kötet. Bp., 2006.
5. FOKI Tamás: Tanári kézikönyv a Képes történelmi atlasz használatához. Cartographia Kft. Bp., 2003.
6. KARLOVITZ János: Tankönyv: elmélet és gyakorlat. Bp., Nemzeti tankönyvkiadó, 2001.
7. KARLOVITZ János: Korszerű oktatástechnológia. Bp., Eötvös J. Könyvkiadó, 2003.
8. KATONA András – Sallai József: A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló). Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2002.
9. Ki kicsoda a történelemben – bármely kiadása
10. KNAUSZ Imre: Történelem és oktatás. FPI, Bp., 1998.
11. SZABOLCS Ottó – Veresegyházi Béla: Rajzos vázlatok a történelem tanításához. Korona Kiadó, Bp., 1999.
12. SALLAI József – Veress Géza: A történelem tanítása. Tankönyvkiadó, Bp. 1977.
13. ПОМЕТИН О., ФРЕЙМАН Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2005, 2009.

Допоміжна

14. ANTONI Alfonz: Az Európai Unió oktatási stratégiái. Új Pedagógiai Szemle. 1999. 3. sz.
15. Az évszámokon innen és túl... Megújuló történelemtanítás. Szerk.: Knausz Imre. Műszaki Könyvkiadó, Bp., 2001.
16. BÜKI Pálné: A könyvek szerepe, jelentősége a történelemórákon. Módszertani közlemények, 1984. 3. sz.
17. DÁRDAI Ágnes: A tankönyvkutatás alapjai. Dialóg Campus Kiadó, Bp., - Pécs, 2002.
18. FARKAS Zoltán: Az informatikai eszközök felhasználása a történelemtanításban. Új Pedagógiai Szemle. 1999. 11. sz.
19. Fejezetek a történelemtanítás történetéből. I. Kötet. A kezdetektől 1868-ig. összeállította: Dr. Szabolcs Ottó. Bp., ELTE BTK, 2000.
20. Fejezetek a történelemtanítás történetéből. II. Kötet. 1868-tól a 20. század első évtizedéig. összeállította: Dr. Szabolcs Ottó. Bp., ELTE BTK, 2000.
21. FELKAI László: A kultuszminiszter: gr. Apponyi Albert. Új Pedagógiai Szemle. 1999. 7. sz.
22. GÖNZÖL Enikő: A történelem tananyag változásai Magyarországon az elmúlt száz évben. ELTE BTK, Bp., 1999.
23. GYÁNI Gábor: Mit várhat az iskola a szkeptikus történelemtanítástól? Új Pedagógiai Szemle. 1997. 4. sz.
24. HAMERS, J. H. M.–Overtoom, M. Th.: A gondolkodásra nevelés európai programja. Új Pedagógiai Szemle, 2000/7-8. sz.
25. HUSZÁR János: Helytörténet a történelemtanításban. Történelemtanítás, 1986. 4. sz. 6-10. o.
26. JAKAB György: A történelem tanítása az ezredfordulón. I. rész. Új Pedagógiai Szemle, 2000. 6. sz., II. rész Új Pedagógiai Szemle, 2000/7-8. sz.
27. Játékos történelem – történelmi játékok. Szerk.: Kövessi Erzsébet. BMK, Bp. 1984.

28. KARLOVICZ János: A tankönyvkészítés tényezői. *Pedagógiai Szemle*, 1987. 2. sz. 135-146. old.
29. KATONA András: A tantárgy-pedagógia kérdéséhez – a történelemtanítás felől szemlélve. *Új Pedagógiai Szemle*, 1997. 6. sz.
30. KATONA András: Módszertan – tantárgy-pedagógia – történelemtanítás. *Módszertani lapok*. *Történelem*, 1995. 2. sz. 1-14. old.
31. KOLLER Boglárka: Tankönyvek az Európai Unióban. *Új Pedagógiai Szemle*, 2000. 1. sz.
32. KOTSCHY Beáta: Felkészülés a tanítási órára. *Köznevelés*, 1987. 3. sz. 16-18. old.
33. KOWALSKI, Jacek: Oktatási és tantervreform Lengyelországban. *Új Pedagógiai Szemle*. 1998. 7. sz.
34. LÉNÁRT Béla: Honismeret és fakultáció. *Történelemtanítás*, 1985. 3. sz. 8-12. old.
35. MARTINÁK Jánosné – Váradi Györgyné: *Történelemóra és iskolai könyvtár*. *Történelemtanítás*, 1984. 1. sz. 11-14. old.
36. MÁTRAI Zsuzsa: *Érettségi és felvételi külföldön*. Műszaki Könyvkiadó, Bp., 2001.
37. MAWDSLEY Evan – MUNCK Thomas: *Számítógép a történettudományban*. Osiris kiadó, Budapest, 1996.
38. MEZEI Éva: *Történelmi játékok*. In: *Gyerekek, évszázadok, kalandok*. Szerk.: Trencsényi László és Váradi István. Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó; Bp. 1986.
39. MIHÁLYI Ildikó: *Állampolgári nevelés a francia iskolákban*. *Új Pedagógiai Szemle*, 2001. 6. sz.
40. MILTÉNYI Miklós: *Játékos módszerek a történelemtanításban*. *Iskolakultúra*, 1992. 4. sz. 49-53. old.
41. MOLNÁR Jánosné: *Történelemóra a múzeumban*. *Történelemtanítás*, 1978. 4. sz. 7-9. old.
42. NÉMETH András-Ehrenhard Skiera: *Reformpedagógia és az iskola reformja*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1999.
43. NOVOK Rostás László: *Így készíthetünk történelem tanmenetet*. *Köznevelés*, 1980. 22. sz. 15. old.
44. OLLÉ János – SZIVÁK Judit: *Mód—Szer—Tár. Módszertani tanulságok gyakorlati kézikönyve pedagógusoknak. / DVD melléklettel/*. OKKER Kiadó, Bp., 2006.
45. ORMOS Mária: *A történelem és a történettudományok*. Nemzeti tankönyvkiadó, Budapest, 2003.
46. *Pedagógiai Lexikon*. Főszerkesztő Nagy Sándor. Akadémiai Kiadó, Bp., 1-4. kötetek, 1976-1979
47. Pók, Attila 2010. *European History – Still a Challenge*, In: *How to (RE)Write European History. History and Text Book Projects in Retrospect*. Edited by Oliver Rathkolb. StudienVerlag, Innsbruck-Wien-Bozen, ld. még http://ises.hu/webimages/Attila_P_k_European_History_Still_a_Challenge.pdf
48. SZABÓ László: *Az iskolának nevelnie is kell*. *Új Pedagógiai Szemle*, 2000. 1. sz.
49. SZABOLCS Ottó – Katona András: *Történelem tantárgy-pedagógiai olvasókönyv*. *Dokumentumok a történelemtanítás történetének és módszertanának tanulmányozásához*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2006.
50. SZABOLCS Ottó: *A történelem határmezsgyéjén. Hét témavázlat történelemtanároknak*. ELTE BTK, Bp., 2003.
51. SZABOLCS Ottó: *Az iskolai megismerés forradalmi CD-ROM és számítógép a történelemtanításban*. *Új Pedagógiai Szemle*. 1997. 11. sz.
52. SZAMBOROVSKY NAGY Ibolya: *A nemzeti történelem oktatásáról Kárpátalján két felmérés tükrében*. In: *Acta Beregsasiensis. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tudományos évkönyve*. 2007, VI. évf. 1. kötet.

53. SZAMBOROVSKYKYNÉ NAGY Ibolya: A történelemoktatás jelenlegi helyzete Ukrajnában (eredmények és problémák, rövid kitekintéssel a jövőre). In. Történelempedagógiai füzetek №15, Bp., 2003.
54. SZAMBOROVSKYKYNÉ NAGY Ibolya: A történelemoktatás távlatai Ukrajnában (Gondolatok egy tervezet kapcsán). In. Közoktatás. VIII. évf. 2001/3.
55. SZAMBOROVSKYKYNÉ NAGY Ibolya: *A történelemtanítás tündöklése és bukása. (Reformok és kísérletek Ukrajnában)*. In. Közös értékeink. Tanulmánykötet. Szerk.: Gabóda Béla és Lipcsei Imre. PoliPrint, Ungvár, 2004.
56. SZAMBOROVSKYKYNÉ NAGY Ibolya: Történelmenül és (szinte) változatlanul. A történelemtanítás régen és ma a k. h. 22-44°-a között, Ukrajnában. In. Történelempedagógiai Füzetek. 25. sz. Bp. 2007.
57. SZAMBOROVSKYKYNÉ NAGY Ibolya: Új általános iskolai történelemtankönyveink. In. Közoktatás, 2002/1. szám.
58. SZAMBOROVSKYKYNÉ NAGY Ibolya: Két évtized tükrében. Az iskolai történelemtanítás helyzetének alakulása Ukrajnában. (1991-2011). In. „Így maradok meg hírvivőnek?”. In memoriam Soós Kálmán. Tanulmányok Soós Kálmán emlékére. Beregszász-Ungvár, II. Rákóczi Ferenc KMF-PoliPrint, 2012.
59. SZEKENYI Péter: A helyi tanterv készítésének elvei és lépései. In: Hogyan készítsünk helyi tantervet? Miskolc 1994. 5-31. old.
60. SZEKENYI Péter: Szakterem nálunk és külföldön. Történelemtanítás, 1971. 5. sz. 7-9. old.
61. SZEKENYI Péter: Tantervek nálunk és Európában. Köznevelés, 1990. 11. sz. 8-9. old.
62. SZEKENYI Péter: Tantervi szabályozás Európában. In: Tantervek külföldön. Szerk.: Horánszky Nándor. (A tantervelmélet forrásai 15.) OKI, Bp. 1993. VII-XII. o.l.d.
63. SZEKENYI Péter: Tantervkészítés egykor és most. Educatio, 1994. 3. sz. 345-354. old.
64. VÁRADI István: Történelmi játékok. Iskolakultúra, 1994. 19. sz. 45-48. old.
65. VARGA Katalin: Tantervi reformtörekvések a nagyvilágban. Új Pedagógiai Szemle, 1991. 6. sz. 79-83. old.
66. VERESS Judit: A történelemtanítás módszertanának pedagógiai alapjai. A szemelvényeket válogatta, a bevezető tanulmányt írta: Németh András. OKI, Bp., 1997.
67. WESZELY Ödön munkásságának tanterv- és művelődéstörténeti vonatkozásai. Tankönyvkiadó, Bp., 1
68. АНДРЕЕВСКАЯ Т. П. История древнего мира: Контрольные и проверочные работы. – Москва: АТС «Астрель», 2002.
69. БАРИНЕЦЬ О. В.: Використання ігор на уроках історії у 7-8 класах / Вступна стаття К. О. Баханова. – Харків: Вид. група «Основа», 2011. – (Б-ка журн. «Історія та правознавство»). Вип. 01 (85)).
70. БАХАНОВ К. О.: Лабораторно-практичні роботи у викладанні історії України. Посібник для вчителя. Київ: Видавництво »ГЕНЕЗА», 1996.
71. БРАНДТ М. Ю. История древнего мира. 5 класс. Учебно-методическое пособие. – Москва, 2002.
72. Все для вчителя. № 2. 2000р., № 2-3, 4. 2001р., № 26. 2001р.
73. ГИРИЧ Ігор. Національний дискурс як забороло від ксенофобії, або як наші мінуси зробити плюсами. *Історія в школах України*, 2008, №7-8.
74. ГИРИЧ Ігор. Страсті навколо підручників з історії: підручник як головний засіб будівництва держави. In: Проблеми історії України: Факти, судження, пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць. – Випуск 16: На пошану докора історичних наук проф. С. В.Кульчицького з нагоди 70-річчя від дня народження та 50-річчя наукової праці/ відп. Ред. В.Смолій: В 2-х частинах. – Ч. 1. – Київ. – с. 243-252.

75. Гирич Ігор. Українська історична освіта на початку ХХІ ст.: від обмежень філософії етноцентризму до концепції засвоєння «чужого» як «свого». *Історія в школах України*, 2009, №5.
76. Гирич Ігор. Якої реорганізації потребує шкільна історія? *Історія в школах України*, 2008, №10.
77. ПІСЕМ, Наталія. Олімпіадні та інші творчі завдання. // *Історія в сучасній школі*. – 2012. - №10
78. ГОНЧАРУК К. Тесты по истории древнего мира. – Москва, 1996.
79. ГОРДЕР Г. И. Рабочая тетрадь по истории древнего мира. – Москва, 1996.
80. ГУПАН Нестор. «Нові підходи до вибору і структурування змісту підручника з історії України» (Актуальне інтерв'ю). *Історія в школах України*, 2008, №9.
81. Історія стародавнього світу в літературних творах: Хрестоматія для 6 класу серед. Шк. / Упоряд. К. І. Кричал. – Київ: Ірпінь: ВТО «Прун», 1998.
82. Історія стародавнього світу: Навчальний посібник для 6 класу середньої загальноосвітньої школи / Авт.-упоряд.: І. Я. Щупак, С. О. Голованів, Щ. П. Решетникова // під ред. І. Я. Щупака. – Запоріжжя: Прем'єр, 1999.
83. КОЖЕМ'ЯКА. 20 ігор історії стародавнього світу. Київ, 2003.
84. КОМАРОВ Юрій. Підручник: яким йому бути? *Історія в школах України*, 2009, №6.
85. КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Станислав. Державний стандарт освіти й вимоги до нового покоління підручників з історії, Іп: Українська історична дидактика: Міжнародний діалог (фахівці різних країн про сучасні українські підручники з історії): Зб. наук. ст. – Київ: Генеза.
86. КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Станислав. Історія Батьківщини в шкільних підручниках. *Дзеркало тижня*, 2002, 3-9 серпня.
87. КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Станислав. Історія і час. Роздуми історика. *Український Історичний Журнал*. 1992. №4.
88. КУРИЛІВ В. І. Методика викладання історії: Навч. Посіб. – Харків-Торонто: ТОВ Вид-во «Ранок», 2008.
89. МИСАН, Віктор. Багатоперспективність у змісті шкільних курсів історії. *Історія в школах України*, 2008, №11-12.
90. МИСАН, Віктор. Полікультурна історія України. *Історія в сучасній школі*, 2010, №5. 27-31 р.
91. МИСАН, Віктор. Полікультурність у змісті шкільної історії: вимога часу чи забаганка науковців? *Історія в сучасній школі*, 2010, №5. 23-26 р.
92. МИСАН, Віктор. Проблема суб'єктивізації змісту в шкільних підручниках історії. *Історія в школах України*, 2010, №3.
93. МИСАН, Віктор. Як в умовах суб'єктивізації навчального змісту вивчати шкільну історію? *Історія в школах України*, 2010, №4.
94. МИЦИК Юрій. Нове чи призабуте старе: міркування про книжку «Шкільна історія очима істориків-науковців». *Історія в школах України*, 2008, №11-12.
95. МОКРОГУЗ О. П., ЄРМОЛЕНКО А. О. Дидактичні ігри на уроках історії. 5-9 класи. Харків: Основа, 2004.
96. ОСТРОВЕРХОВА Надія: Нестандартні форми навчання (Нетрадиційні форми організації навчально-виховного процесу та їх аналіз). Директор школи. 2001. № 40-42.
97. ПОРТНОВ А. Terra hostica. Образ России в украинских школьных учебниках истории после 1991 года. *Неприкосновенный запас* [Москва]. 2004. № 4(36).
<http://magazines.russ.ru/nz/2004/4/port12.html>
<http://www.polit.ru/research/2004/12/14/portnov.html>
http://dialogs.org.ua/issue_full.php?m_id=1733 2011.05.20.

98. ПОРТНОВ А. Між «Центральною Європою» та «Русским миром»: Сучасна Україна у просторі міжнародних інтелектуальних дискусій. – Київ: НІСД
99. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України 5-11 класи, всесвітня історія 6-11 класи. Київ, "Шкільний світ". 2001.
100. Разом на одній землі. Історія України багатокультурна: Навчальний посібник. Головний редактор: Петро Кендзьор. – Львів: ЗУКЦ. 332 р.
101. СВЯТОКУМ, Оксана. Робота з текстовими джерелами на уроках історії в 5 класі. // *Історія в сучасній школі*. – 2012. - №10
102. ТЕРНО Сергей. Полікультурна освіта: чи потрібна вона Україні? *Історія в школах України*, 2008, №9.
103. ТУРЧЕНКО Ф. Підручники історії перед перспективою «узгодження». *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*, 2011, №3.
104. УДОД О. Зміст української історичної освіти в сучасній російській історіографії: імперські стереотипи і міфи. *Історія в школах України*, 2006, №1.
105. УДОД О. Сучасні українські підручники з історії в оцінці польських та німецьких істориків. *Проблеми історії України*. – Вип. 9. – Київ.
106. УДОД Олександр: Концепція історичної освіти середньої загальноосвітньої 12-річної школи. *Освіта України*. № 18-19.
107. ХАРКІВСЬКА Н. І. Збірник задач та завдань з історії стародавнього світу. Харків, 1997.
108. ХВОРОСТЕНКО, Сергій. Використання інтернет-ресурсів на уроках історії. // *Історія в сучасній школі*. – 2012. - №10
109. ЦВЭТКОВА Г. А. Дидактические материалы по истории древнего мира. – Москва, 2003.
110. Шаповал Юрій, Телус Магдалена. Передмова. In: Українська історична дидактика: Міжнародний діалог (фахівці різних країн про сучасні українські підручники з історії): Зб. наук. ст. – Київ: Генеза.
111. ЯКОВЛЕВ Н. М., СОХОР А. М. Методика и техника урока в школе. – Москва: Просвещение, 1985.
112. ЯРМАЧЕНКО Микола: Реформування освіти та педагогічної науки в Україні. Історія та сучасність. - Директор школи, ліцеї та гімназії. - 2001. - № 3. - с. 18-44.
113. Освіта України
114. Інформаційний збірник Міністерства Освіти і Науки України
115. Історія в школах України
116. Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання
117. Історія України
118. Історія і правознавство
119. Új Pedagógia Szemle és az Iskolakultúra szakmai folyóiratok különböző számai

4.Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5.Засоби діагностики успішності навчання: модульні контрольні роботи, захист реферату